

TRIPOLISZ.

Írta: SZEGVÁRI SÁNDORNÉ.

Velőtrázó, vérfagyasztó jalkiáltások hangzanak felénk messze délről. Irgalmatlanul megkínzott, megcsonkított, megnyúzott, kettéhasított férfiak és asszonyok, aggastyánok és gyermekek sikoltozása, halálhörgése. Ez a háború muzsikája. Az olaszok háborújával szemben rémülten kérdezzük magunkat: mi vihette rá „humánus” korunk egyik kiváló kultúrnemzetét, hogy ily szörnyűségeket előidézzon? Talán a sértett nemzeti büszkeség, talán a szabadságszeretet fellángolása, talán asszonyaikat és gyermekeiket kell megvédelmeznünk vad kannibálok ellen?

Nem, nem. Ez nem párbaj két „lovagias” nemzet között, ez nem szabadságharc, ez nem kultúrátlan vadak ellen való védekezés. Egy szép napon egy kultúrátlan ezt gondolta magában: Amott látok egy gyengének látszó birodalmat. Szomszédjaimnak sikerült is részben erőszakkal, részben ravaszul és ügyeskedéssel elszedni egyet-mást a tulajdonából. Flottám, hadseregem erősebb mint az övé. Kis fölösleges pénz is volna kasszámban. Kitűnő alkalom lemenni öhozzá, addig fosztogatni, ölni, égetni és gyilkolni, amíg ő nem adja ide az ő jogos tulajdonából azt a darabot, amit én megkívántam.

Az egyének életében ezeket a cselekedeteket rablásnak, kegyetlenkedéssel súlyosbított emberölésnek minősítik. Szigorú és diffamáló büntetések járnak érte, kötel is néha. A tetteket a társadalom utálattal kilöki magából.

A nemzetközi életben ugyanennek az eljárásnak tiszteletben álló neve van: Háború.

A fiúk tomboló lelkesedése, szende hajadonok kendőlobogtatása kíséri a szegény hősokeket útjokra. Ha a csíny pedig sikerül, akkor babér, szobor, Örök dicsőség jár a főkolompósoknak. így lesz majd itt is. Pedig az újabb korban nem ismerünk esetet, melyben állam ily brutális öszinteséggel, még látszólagos ürügyet sem keresve, ilyen „cinikus szemérmertlenséggel” (mint ahogy a nem olasz lapok vezércikkei felkiáltottak) elárulta volna, hogy – nemzetközi jog ide, nemzetközi jog oda – bizony az ő k ö l j o g uralkodik ma még a nemzetközi életben és semmi egyéb.

Pedig hát volna hágai választott békebíróágunk, világszerte nemzeti és nemzetközi alapon szervezett béke-mozgalmunk. Nap-nap után elhangzanak a szebbnél szebb, értelmet és szívet egyaránt meghódító békeelőadások. A béke-mozgalmak élén nagynevű aktív politikusok, az egyház legkiválóbb férfiak állanak. Egy nagy politikai párt, a szocialisták elvül írták zászlójukra a háború megakadályozását, még forradalmi eszközök segítségével is. És mégsem hallottunk hatalmas felzúdulást, felháborodást a parlamentek padjairól, még ellenzéki pártok részéről, még a szocialisták részéről sem.

A szocialisták, kik csendes időben oly fényesen fel tudják használni a háborút mint motívumot a tőkés társadalom ellen, mely brutális önzéssel, a profit érdekében ártatlan emberek ezreinek pusztulását idézi elő, kik elvül állították fel, kik számtalanszor ígérték a tömegeknek a

háború megakadályozását: a szocialisták sem rendeztek nagyszabású tüntetést az olasz betörés ellen. Legmélyebben hallgattak az olasz politikai szocialista-pártok, kiknek pedig elveik értelmében. erkölcsi kötelességük lett volna a hadjárat lehetőtlenné tétele. És íme, mit látunk? A párt reformista része egyenesen támogatta a famózus jegyzékeket kibocsátó háborús kormányt. Hol maradt a tömegsztrájk? Hol egy hangos egyetemes tiltakozás a politikai szocializmus soraiból?

De történnek a tripoliszi háború folyamán még ennél csodálatosabb dolgok is. Éppen abban az időben. történetesen annak a hétnek folyamában, mikor borzongva olvastuk naponta a hírlapi tudósításokat a harctéren elkövetett legförtelmesebb kegyetlenkedésekről, mikor azt hittük, hogy most minden kultürember undorral fordul el a háborúnak még gondolatától is, mikor a törökök győzelmei megmutatták az erőnek is, hogy mily bizonytalan a hadi szerencse, éppen akkor történt az, amit csodának nevezek. A német birodalmi gyűlésen, a békecsászár parlamentjében, a szaturált, gazdag, győzedelmes német nemzet parlamentjében, mint hamuból az eddig elfojtott láng, hatalmasan és vésztojósóan felcsapott a harciszzenvedély« Kardvillóság, fegyvercsörtetés. Európaszerte megremegtek a népek – egy pillanatra! A veszély elvonult fölöttünk. Majdnem azt hisszük, hogy a német trónörökös alkotmányosértő és izléstelen állásfoglalása a veszedelem mellett eloszlatta magát a veszedelmet. Hisz sajnos, a hangulatok és hangulatokeltések, szenvedélyek szítása még mindig nagy szerepet játszanak világtörténelmi események kialakulásában. De annyi bizonyos – egy pillanatra veszélyben volt a diplomácia sokévi munkája, a francia-német marokói egyezmény és vele együtt az európai béke.

Mindezekből egy fontos belátás, egy nagy igazság kristályosodik ki. Férfiak nagyobb tömegekben nem megbízhatók, különösen szenvedélyes és válságos pillanatokban, a háború és a béke kérdésének megítélésében, akár milyen erősen szóljanak is az ésszerűség és az etika érvei a béke mellett és a háború ellen.

A nő egészséges ösztöne már régen a háború ellen irányul, de a nép férfiakból és asszonyokból áll, a nép nem egynemű, mint ma még a politika. Politikai ügyekben pedig ma még a férfiak tömegei adják meg az alaphangulatokat, a vezetőnézeteket.

Hiszen szerencsénkre van már számos oly magasan kultivált differenciáit férfi, kinek lelkében lecsiszolódtak a ma már értéktelen, mesterséges nemi tulajdonságok, mint amilyen a harci kedv, a verekedő szenvedély is, kik a háború és béke ügyeiben épp úgy gondolkodnak, mint mi nők. De ezek – a teljesen megbízhatókat értem – ma még csak kevesen vannak, és ki tudja mikor lesznek többségben.

A nők azonban – amennyiben önállóan gondolkozni tudnak és amennyiben őket nemünk szociális képviselőinek kell tekintenünk – a nők kivétel nélkül egyforma álláspontot foglalnak a háború és béke kérdésében. Itt nincs különbség a radikális és a konzervatív, a szocialista és a polgári, a klerikális és a szabadgondolkodó nő között, egy táborban találni mindnyájunkat ebben a kérdésben. A nő belátását és érzését nem zavarják ilyenkor atavisztikus szenvedélyek, a nő a jelenkor háborújában csak azt látja, ami. Irtozatos tömegbűnt, emberéletek-

kel, a népek egyéb javaival való szörnyű visszaélést, antiszelektív tömegkivégzést. És következményeit: számtalan család nyomorát, gyászát, pusztító betegségeket, tömegdegenerációt.

És mert ez így van, azért mi a háború kérdésének radikális megoldását csak a nők politikai térfoglalásától várjuk. A nők összessége a férfiak hasonlóan gondolkodó minoritásának segítségével azt a többséget fogják alkotni, melynek elegendő nagy lesz a politikai súlya arra nézve, hogy a háborút kikerüljük, idővel pedig végleg redukáljuk a vad néptörzsek ellen való védekezésre a kultúrperiferiákon. A civilizációban visszamaradt népek és fajok útjait pedig hízunk csak a természetes és egészséges fejlődésre. Japán máris megtalálta ezeket az utakat. Kína is – úgy látszik – jó csapáson indult.

Hogy gazdasági előnyöket békés úton is lehet elérni, azt éppen a tripoliszi konfliktus mutatta. Az olasz-török jegyzékváltás alkalmával a török kormány ünnepelesen megkínálta az olaszokat a legmesszebbmenő gazdasági előnyökkel – ha a békét meg nem zavarják. De még sokkal nagyobb mértékben volna lehetséges a kölcsönös gazdasági érdekek ápolása észszerűen rendezett nemzetközi viszonyok mellett. Hisz a népek rá vannak utalva terményeik kicserélésére. Hogy pedig a lekötött piacok a fogyasztók nagy tömegének mindig csak kárára vannak, sohasem hasznára, azt most – sajnos – saját bőrünkön fájdalmasan tapasztaljuk.

Hogy meghódított területek fogyasztóközönségére ráerőszakolhassanak a konkurrencia kizárásával silány árakat egyes érdekcsoportok – az sohasem lehet semmiféle összesség érdeke.

Ha pedig őszintén és igazán, önzetlen emberszeretettel vállalkozik valaki kultúrát vinni a kultúrátlanoknak, akkor ne öldöklő fegyverrel, hanem olajjával kezében menjen közéjük. És ne perverz förtelmekkel akarja velük megszerettetni a mi humanizmusunkat, a mi kultúránkat.

A mindenféleképpen szervezett nők tehát egységesek abban az elhatározásban, hogy harcolni kívánnak a háború ellen. A politikai némozgalmak asszonyai azonban szilárdan meg vannak győződve arról, hogy bármily szükséges is és bármily üdvös a közfelfogás előkészítése, befolyásolása, szunnyadó lelkesedések felébresztése dolgában a békemozgalom, ez az akció legerősebb hajtóerejét a nők közvetlen politikai befolyásában nyerné.

Aki igazán kívánja, hogy a népek legborzasztóbb szerencsétlensége, a háború, minél előbb váljon politikai lehetetlenséggé, az jöjjön közénk és küzdjön velünk, hogy ez a fegyver – az egyetlen, – melynek segítségével biztos a leggyönyörűbb győzelem, mit emberek valaha emberek fölött kivívtak, minél előbb a kezünk között legyen. Ez a fegyver: a minden kultúrnemzet nőinek politikai választójoga.